

Srđan Valjarević

**NARATOR JE
KONAČNO
PROGOVORIO**

NOVI FRIC I DOBRILA

■ Laguna ■

Copyright © 2024, Srđan Valjarević
Copyright © ovog izdanja, 2024, LAGUNA

Bog mi je ispričao vic, i kada sam ga video kako se smeje, učinio je za mene više od bilo kojeg teksta koji ću ikada da pročitam.

Majstor Eckhart

SADRŽAJ

SVETLOSTI SE PRISETIŠ

TEK KAD SE SPUSTIŠ DO MRAKA	11
Briljantno jutro.	13
Razmena nežnosti	17
Povratak na staro.	21
Dan koji se zove noć.	25
Dupe sa kikirikijem	29
Vreme puževa	33
Jesenji sumrak	37

BLAGOSLOV JE BITI NA LOŠEM GLASU . . . . .

Daleko je podne	43
Bolno priznanje	47
Magla pred vratima	51
Snovi u kiselo-ljutom sosu	55
Minut ćutanja	59
Jedan korak do olakšanja	63

Nadnica za mizeriju	67
Nestanak uz pesmu	71
APSTINENCIJA JE MAJKA SVEŽINE	75
Sladak ukus poremećaja	77
Hiljadu životnih udaraca	81
Bajka o drvetu	85
Postpraznični košmari	89
Maratonac	93
Zaluđivanje u kućnim uslovima	97
Pojeo je jabuku i otišao	101
Duh avanture	105
SRAMOTA JE PUT DO ZDRAVLJA	109
Počast deponiji	111
Izgubljeni vikend	115
Radost Evrope	119
Flora i fauna	123
Dugo očekivano pismo 1	127
Dugo očekivano pismo 2	131
Aleva paprika	135
Stradanje antilope	139
BEZBRIŽNOST I RAZBIBRIGA	
SU UTOČIŠTA BEZNAĐA	143
Uticao porodice	145
Svetski čovek	149
Jutarnja kafa	153

Spektakl nužde	157
Putevi zaborava.	161
Trenutak istine	165
Prostačka opera	169
Bitka za Gornji Šeher	173

NIŠTA NIJE TOLIKO TEŠKO KAO TERET

SOPSTVENE NEURAČUNLJIVOSTI	177
Jezik duha	179
Izgubljeni u izgovoru	183
Sudbina sobne smreke.	187
San letnje noći	191
Bigotizam i halucinacije	195
Pozna jesen u julu	199
Očevi, majke, komšije i deca	203

AKO NIŽE NE MOŽE, ODATLE TREBA DA SE KRENE . 207

Nadnica za nadu	209
Iskrcavanje	213
Smeštaj	217
Propast godišnjeg odmora	221
Pokazna vežba	225
Dve vreće ispod stola	229
Sve za umetnost	233

NIJE DA NISAM LUTAO U ŽIVOTU,

ALI NIJE DA NISAM BIO UPORAN	237
Kada počinje jesen?	239

Urgentni centar	.243
Tri lažna svedoka.	.247
Tuga saharske pustinje	.251
Intervju s umetnikom	.255
Uspavanka za narod	.259
Novembarsko zagrevanje za decembarske dane . . .	.263

SMISAO ŽIVOTA JE

NE ŽUDETI ZA RAZUMEVANJEM.	.267
Irvasi su otišli.	.269
Plavo jutro	.273
Sveža krv za umrtvljene ljude.	.277
U ropstvu je mnogo lakše	.281
Novogodišnja giljotina uma	.285
Poslednji dani u godini	.289
Radost opalog lišća	.293
<i>O piscu. . . . .</i>	<i>.297</i>

**SVETLOSTI SE PRISETIŠ TEK
KAD SE SPUSTIŠ DO MRAKA**

BRILJANTNO JUTRO

Bila je subota, osam sati ujutru, kada se začulo zvono na vratima. U stanu je sve bilo drugačije, пусто, u trpezariji nije bilo nikoga, kao ni u kuhinji, samo je jedan tiganj virio iz sudopere. U spavaćoj sobi, na velikom krevetu, Fric je ležao na leđima, raskrečenih nogu i raširenih ruku, bez odeće, i gledao je u plafon. Onda se zvono ponovo čulo, pa je Fric ustao, otvorio je ulazna vrata od stana, okrenuo se i vratio se u krevet. I kada je ponovo legao, rekao je: „Poštare, ovo je prvi put da sam ti se obradovao, iako znam da mi ništa ne donosiš, a primetio sam da imaš čudnu stolicu?“ Onda je Poštar rekao: „Našao sam polomljena invalidska kolica pored kontejnera, odneo sam ih kući i popravio, i sad u njima raznosim poštu.“ Onda je Fric pitao: „A šta radiš kad naiđeš na stepenice?“ Onda je Poštar rekao: „Jednostavno je, ustanem iz kolica i ponešem ih sa sobom.“ Onda je Fric rekao: „Što se mene tiče, možeš slobodno da uđeš, ovde nema nikoga osim mene.“ Onda je Poštar rekao: „Znam da nema nikoga, ali ako bi

mogao ipak nešto da obučeš, da bar izgledamo pristojno.“ Tu je onda Fric pokupio gaće i majicu sa poda, obukao ih je, na majici je pisalo *Prihvati sve što postoji, odmori se od svojih misli*, a i na zadnjem delu gaća, dakle na dupetu, bio je jedan natpis – *Tišina je majka svih promena*. Onda je Poštar pokrenuo kolica i čulo se kako točkovi glasno škripe, pa je rekao: „Je l' ovo prvi put da ti i na dupetu izbije natpis?“ Onda je Fric rekao: „Mislim da se dešavalo i ranije. Kada u snu nešto jako odjekne, svejedno je gde će da izleti.“ Tu se Poštar malo provozao po stanu, razgledao je po trpezariji i kuhinji, pa se vratio kod Frica u sobu i rekao: „Moram da priznam da sam bio ubeđen da ću zateći nered, ipak je deset dana prošlo otkako si sam u stanu, i sve znam šta se dešavalo, Dobrila je ostala na Korčuli kod Tonke, Mate je iznajmio garsonjeru i odlučio da se osamostali, Kinez Li mi je rekao da je povređen i da neko vreme ne želi da te vidi, Profesor nije ljut, ali mora da sredi utiske, pogotovu što mu je opet u mislima ona Profesorka istorije koja ima još do penzije, jedino ne znam šta si ti radio ovih deset dana.“ Fric je sve vreme buljio u Poštara i pažljivo ga slušao, pa je upitao: „Poštare, ko si ti u stvari?“ Tu se Poštar zbunio, pa je rekao: „Nisam siguran da te razumem?“ Onda je Fric rekao: „Ja ne znam ništa o tebi, osim da ti znaš sve o nama, i kad bi mi rekao bar nešto o sebi, mnogo bi mi značilo.“ Onda je Poštar rekao: „U mladosti sam imao samo jednu dilemu, želeo sam da budem terorista ili poštar, i opredelio sam se za ovo drugo, veliki sam posvećenik, i to ti je sve.“ Onda je Fric pitao: „Da l' bih mogao onda preko tebe da pošaljem samom sebi jednu pošiljku iz kuhinje, u kojoj će biti dve kafe, cigarete i pepeljara, i da ih isporučiš ovde u sobu?“

Poštar je rekao: „Naravno.“ Zavrteo je točkove i provozao se do kuhinje, i ubrzo se vratio, i onda su obojica zapalili cigarete i pili su kafe. Onda je Poštar ponovo pitao: „Da l' bi mi sad odgovorio šta si radio deset dana?“ Onda je Fric rekao: „Deset dana, otkako sam se vratio sa Korčule, i svi su me napustili, uglavnom ležim u krevetu i osvrćem se za sobom i gledam u svoj život, i došao sam do zaključka: ako nisi zadovoljan, nema razloga za kajanje, jer uvek ima dovoljno vremena da se uradi nešto bolje, i deset dana je dovoljno, kao i deset meseci, ili deset godina, čak i deset minuta, uvek ima dovoljno vremena da se bude miran i zadovoljan.“ Onda je Poštar rekao: „Jeste da to ne spada u moja interesovanja, ali nisam razumeo zašto si napušten?“ Onda je Fric rekao: „Poštare, antipatičan si mi od našeg prvog susreta, ali da li zato što sam deset dana buljio u plafon, ili zato što si sada u kolicima, stalo mi je do razgovora, jer ko loše razgovara, ne može dobro ni da misli, i to sam zaključio. Letovanja su zajebana, uvek se radije odabere dosađivanje nego potencijalni nemir koji te čeka ovde kad se vratiš, a kako odmiču dani na moru, to je sve jače. S tim što je u ovom slučaju izraz 'potencijalni nemir', za ovo stanje kod nas, veoma blag. Čeka te povratak na isto, a želeo bi nešto drugo. I ne mogu da se opustim ni tamo ni ovde. To je moj problem. Ali ne brini, Poštare, vratiće se svi oni za desetak dana. Toliko mogu da izdrže promene u životu. Kinez Li je naučio da pliva tek kad sam ga doveo do ludila, treba da mi bude zahvalan. Profesor filozofije lebdi, on zaista veruje da se on tu nešto pita, brine se da li je suviše mator da bude zaljubljen. Dobrila je jedina zaslužila da odahne, ali kad si pun briga, nema se prostora za svež vazduh, a briga je velika prepreka koja

mora da se ukloni. Mate je u ozbiljnom problemu, kad već piše ispovesti, mora da piše o onome što zaista poznaje, ne razume da su hipoteze i proizvoljnosti siguran put do promašaja, plašim se da je postao član najbrojnije narodne sekte u Srbiji.“ Onda je Poštar pitao: „Koje sekte?“ Onda je Fric odgovorio: „Ljudi koji sve vreme pričaju samo o sebi i lažu.“

RAZMENA NEŽNOSTI

Bio je četvrtak, šest sati ujutru, kada je Poštar zalupao na vrata. Fric se probudio preplašen, na sebi je imao srebrnu spavaćicu koja se vukla po podu i na kojoj je bilo puno ispisanih poruka, iskočio je iz kreveta i istrčao je iz sobe, otvorio je vrata od stana, i onda se Poštar prepao kada ga je ugledao. Sedeo je u svojim invalidskim kolicima, pokrenuo je točkove unazad i malo se odmakao, pa je rekao: „Ponekad mi je ipak žao kada te probudim.“ Onda je Fric pitao: „Ne sećam se kada sam se poslednji put probudio u spavaćici, i to srebrnoj. Šta si hteo?“ Onda je Poštar rekao: „Spremaju ti intervenciju.“ Tu je Fric pogledao u Poštara, bilo je jasno da nema pojma o čemu se radi, pa je Poštar dodao: „Porodica i tvoji najbliži spremaju se da porazgovaraju s tobom. Dobrila se uskoro vraća, Mate se dogovorio sa Profesorom, pozvali su i Kineza Lija, i on im se pridružio.“ Onda je Fric pitao: „Šta hoće od mene?“ Onda je Poštar rekao: „Koliko sam uspeo da razumem, da se svi okupite i da te nagovore da potražiš pomoć zbog

tvojih očiglednih problema koje imaš, i koji su kulminirali na moru.“ Onda je Fric pitao: „Koji su to moji očigledni problemi kulminirali na moru?“ Onda je Poštar rekao: „Sa detaljima nisam upoznat.“ Onda je Fric pitao: „A kako si upoznat da dogovaraju intervenciju?“ Onda je Poštar odgovorio: „To nerado otkrivam, ali priznajem, ne volim ni što sam uključen u sve to, mogu samo da izjavim sledeće: Dobrila mi je slala poruke s mora i raspitivala se gde Mate sad stanuje i čime se bavi, ipak je majka i zabrinuta je, morao sam da joj napišem da je blizu, tri ulaza odavde, onda me je pitala kako je Profesor, a i ja sam se zabrinuo za njega, sedi u stanu i pati, priča sam sa sobom i stalno misli na Profesorku istorije koja ima još do penzije, onda me je pitala za Kineza Lija, i tu sam shvatio da se nešto dešava, njega sam više puta nosio pijanog kući, i tako sam sve saznao.“ Tu je Fric zastao, pa je rekao: „Ti napiješ Kineza Lija i on ti sve ispriča?“ Onda je Poštar rekao: „Tako je.“ Tu se Fric okrenuo i pošao je ka trpezariji, ali se sapleo o spavaćicu, i tresnuo je na pod. Onda je Poštar pokrenuo točkove i ušao je u stan, ponudio se da pomogne Fricu, pa je Fric rekao: „Je l' ti uopšte ustaješ iz tih kolica?“ Onda je Poštar rekao: „Ne ustajem dok radim.“ Onda se Fric nekako izborio sa spavaćicom, skupljao je u krilu dok je sedeo na podu, i kad su mu noge konačno bile slobodne, ustao je i krenuo u kuhinju, a iza njega se vozio i Poštar u kolicima, i čulo se kako točkovi škripe. Onda je Poštar rekao: „Ne znam tačno koji je tvoj problem, ali kad čitam ove natpise na tvojoj srebrnoj spavaćici, može da se nasluti.“ Tu je onda Fric napravio dve kafe i seli su za veliki sto u trpezariji, pa je raširio spavaćicu po podu i

onda pročitao natpis *Svetlosti se prisetiš tek kad se istinom spustiš do mraka*. Onda je pogledao u Poštara i rekao: „Ja ne znam šta je ovde problem? Iz mene izbija ono što mislim. Šta si ti tu naslutio?“ Tu je onda Poštar pokazao prstom na spavaćicu: „Šta ja znam, pogledaj ovo što piše ispod.“ Onda je Fric pročitao i natpis koji je pisao ispod *Ako si na dnu, i ako niže ne može, onda si tu sa razlogom koji je dobar, i odatle treba da se krene*. Tu je onda Poštar stavio kažiprst i pokazao mu još jedan natpis iznad i Fric je pročitao, pisalo je: *Ko siđe istinom do svoje tame, zna u kojem pravcu je svetlost, i dobro zna da se do izbavljenja izlazi otkopavanjem, isto kao što se i do tame sišlo zakopavanjem*. I tako su njih dvojica sedeli u trpezariji i pili svoje kafe i onda je Poštar rekao: „Natpisi ne obećavaju, to je činjenica.“ Onda je Fric pogledao u plafon pa je rekao: „Da budem iskren, jedva čekam intervenciju mojih najbližih, da popričamo o tome kome u stvari treba pomoć, jer meni moj mrak, ako je to mrak, izbija tokom noći na spavaćicu, na majicu, a ponekad i na mantiju, iako pojma nemam odakle se to nađe na meni, ali gde njima izbija? Kako oni znaju za mene, a ne znaju za sebe, da je svima nama potrebna pomoć?“ Onda je Poštar rekao: „Ne znam na šta tačno misliš, ali tema mi je zanimljiva.“ Onda je Fric rekao: „Moj mrak noću je reakcija na ovaj ovde konstantni mrak i ovu fikciju u kojoj živimo, zabrinut sam za ovu našu zajednicu i ja izlaz iz toga ne vidim i to ne krijem, dovde nas je dovela inertnost, a u jedno sam siguran, Poštare, inercija je uvek bučna i zvuči dramatično, i siguran je put u provaliju.“ Tu je onda Poštar iznenada ispio svoju kafu i ugasio cigaretu, i rekao: „Oh, sad sam se setio da

moram da idem, ali moram da priznam da odavno nisam pio kafu u zanimljivijem društvu, predivno izgledaš u toj srebrnoj spavaćici.“ Onda je i Fric zapalio cigaretu i otpio gutljaj kafe, pa je rekao: „Oh, zaista sam dirnut tvojim laskanjem, ali pošto si ih ocinkario, sad bar znaš ko je sledeći za intervenciju, teško da možeš da pobegneš odavde kao poštar u invalidskim kolicima.“

POVRATAK NA STARO

Bio je četvrtak, osam sati ujutru, vrane su bile uobičajeno bučne u to doba dana, Fric se probudio, gledao je u plafon i slušao je ptice. Iako je bila polovina septembra, i dalje je mogao da spava pored otvorenog prozora, što ga je činilo srećnim, onda je video da na sebi ima ružičastu sveštenu mantiju, pa se nasmejao, pogledao je ka plafonu, raširio je ruke i rekao: „Igraj se sa mnom, spreman sam na sve, kolut napred, kolut nazad, reci šta ti treba.“ Zatim je ustao iz kreveta, ali onda se zgrnuo. Video je Dobrilu na drugoj polovini kreveta kako spava, i video je njene torbe i kofere kod vrata, zatim je opet pogledao gore, ka plafonu, i rekao: „Ovih desetak dana bez bližnjih sam shvatio kao blagoslov, zahvalan sam ti na tome, ali barem neki znak da sam dobio da je mom praznovanju kraj.“ Zatim je zaobišao krevet, prišao je Dobrili, uhvatio je za rame i prodrmao je, Dobrila je otvorila oči, pa je Fric rekao: „Nije da te nisam očekivao, nadam se da ti je prijalo na moru, ali ovde te čeka sve isto, dakle, još jedan krug da

se obide u životu, i to sa mnom. Kad si stigla?“ Dobrila je ćutala, saslušala ga je i ponovo sklopila oči. Onda je Fric rekao: „Verujem da si umorna od puta, ako te zanima šta sam ja radio, reći ću ti: gledao sam u plafon.“ Onda je Dobrila ponovo otvorila oči, ali nije rekla ni reč. Onda je Fric rekao: „Znam i da si mi spremila intervenciju, zajedno sa Matom i komšijama, da razgovaramo o mojim očiglednim problemima koji su kulminirali na moru.“ Onda je Dobrila pitala: „Kakvi su ti to natpisi na mantiji?“ Onda je Fric tiho rekao: „Tu misteriju nikako ne mogu da rešim, ubija me.“ A na mantiji koju je Fric nosio bile su ispisane temperature vazduha po svetskim gradovima: *Buenos Ajres 20°, sunčano; Istanbul 23°, sunčano; Mumbai 28°, oblačno; London 18°, pljusak; Sidnej 16°, pljusak; Sao Paulo 29°, sunčano...* Onda se Fric okrenuo leđima prema Dobrili, pa je rekao: „A pogledaj tek ovo.“ Na zadnjoj strani mantije je pisalo *Dow 31,6 +0,08%; Nasdaq 16,80 +0,14%; Dax 11,65 -0,09; Nikkei 225 634,98 +2,31%...* Onda je Dobrila rekla: „Pa to je izveštaj sa berze.“ Tu je Fric seo na pod pored Dobrile, i tiho je rekao: „Izgubio sam Bibliju, ne mogu da je nađem. Probudim se u mantiji, ali nema mi nigde Biblije.“ Onda je Dobrila pitala: „Je l' ti se često to dešava otkad si se vratio?“ Onda je Fric rekao: „Često.“ Onda je Dobrila pitala: „Je l' ti nedostaje Biblija?“ Fric je odgovorio: „Ne, ali ne razumem zašto se budim u mantiji, a nema mi moje Biblije pored kreveta, i izbijaju mi ovi podaci koji su mi nepotrebni.“ Onda je Dobrila rekla: „Je l' imaš još neke zanimljivosti iz tvog života?“ Tu se Fric zamislio, pa je uzvratio pitanjem: „A šta je to u mom ponašanju kulminiralo na moru?“ Onda je Dobrila rekla: „Agresija, bio si zajedljiv prema Profesoru,

podjebavao si Matu, mene nisi ni primećivao, i kinjio si Kineza Lija, da mu je na kraju skoćio šećer.“ Onda je Fric pitao: „Je l' mi se zato ne javljaju i ne dolaze?“ Onda je Dobrila rekla: „Normalno, ali eno ih sad u trpezariji, spavaju, i oni su došli u stan kad i ja, tokom noći.“ Tu je Fric skoćio i otrčao je u trpezariju, ostavio je Dobrilu da bulji u zid. I kad je otvorio vrata, video je Matu kako spava na kauču, a ispod trpezarijskog stola, u vrećama za spavanje, spavali su, jedan do drugog, Profesor filozofije i Kinez Li. Onda je prodrmao Matu, ovaj se probudio, pa ga je Fric pitao: „Otkud to da si se vratio, ja sam mislio da si odlučio da se osamostališ?“ Mate je kratko odgovorio: „Ne isplati mi se.“ I okrenuo se na drugu stranu i zaspao. Onda je Fric rekao: „Bar si iskren na majku.“ Pa je onda prodrmao komšiju Profesora filozofije, i ovaj je otvorio oči, pa ga je pitao: „Je l' si se video sa onom tvojom Profesorkom istorije koja ima još do penzije, ili ćeš ipak i dalje da pričaš sam sa sobom?“ Onda je Profesor rekao: „Video sam se, mućim se i dalje, ali ona ipak nije ona koja je meni u glavi.“ Onda je Fric rekao: „Dobro došao, Profesore, i mirno spavaj, važno je da si ti onaj koji si samom sebi u glavi.“ Tu se Profesor okrenuo na drugu stranu, pa je Fric gurnuo Kineza Lija i ovaj se malo prepao, ali se brzo umirio, onda ga je Fric pitao: „Jesi na insulinu?“ Kinez Li je kratko odgovorio: „Ne.“ Onda je Fric pitao: „Je l' ti to skoćio šećer od stresa što smo bili u Hrvatskoj?“ Tu je onda Kinez Li rekao: „Nije, nego od tebe, tamo su ljudi bili dobri prema meni.“ Onda je Fric rekao: „Ja nisam ni znao da i Kinezi imaju dijabetes.“ Onda je Kinez Li rekao: „Oko sto četrdeset miliona Kineza ima dijabetes.“ Onda je Fric rekao: „To ništa ne znači, vas u svemu ima najviše.“ Tu se

na vratima od trpezarije iznenada pojavila Dobrila, i onda se Fric prepao, skočio je i ubacio se između Profesora i Kineza Lija, zagrlio ih je čvrsto, pa je rekao: „Dobro došli, prijatelji moji najdraži, izgubljen sam i sa vama i bez vas, ali kad već svi tonemo u mrak, bar da negujemo vrednosti. Tradicionalne. I to porodične.“

DAN KOJI SE ZOVE NOĆ

Bila je subota, deset sati pre podne, Fric je spavao pokriven ćebetom preko glave, i tad je osjetio kako mu je na nogama hladno jer su izvirile napolje, podvukao ih je ispod ćebeta i nastavio da spava. Napolju je bilo oblačno i pljuštala je kiša, i prethodnog dana je bilo isto, grad su nadletali vojni helikopteri, a onda bi i vojni avioni probijali zvučni zid. Fric je legao u krevet kada je poslednja letelica prešla preko grada i od tada nije ustajao. Ali onda je Fric osjetio kako mu ćebe klizi sa ramena, probudio se, pa ga je povukao nazad, i čvrsto ga držao rukama, da mu ne sklizne sa glave i da mu lice ne bude otkriveno. Zaspao je nakratko, ćebe mu je opet klizilo, i tad mu je lice provirilo napolje, otvorio je oči i ugledao je Matu koji je stajao pored kreveta, i u jednoj ruci je držao foto-aparat, a drugom je vukao Fricovo ćebe. I tu su razmenili poglede. Ono što je bilo zanimljivo, ni Fric ni Mate nisu pokazivali nikakve reakcije na licima, bili su, kako se to lepo kaže, mrtvi ozbiljni. Zatim je Mate naciljao objektiv i škljocnuo

nekoliko puta, napravio je Fricove portrete. Onda je Fric rekao: „Ja stvarno nemam reči da sebi objasnim koliki si ti debil.“ Tu je Mate napravio još nekoliko fotografija, i Fric ga je upitao: „Šta hoćeš od mene?“ Onda je Mate odgovorio: „Pravim prve korake u novinarstvu, dvoumim se jedino da li da krenem sa intervjuom ili reportažom.“ Onda je Fric pitao: „A šta je bilo sa tvojim ispovestima?“ Tu je Mate gledao u mali ekran na foto-aparatu, pa je rekao: „Iako mi nikako nije išlo sa ispovestima, završio sam ih.“ Onda je Fric pitao: „Što ne praviš tekst sa Dobrilom?“ Mate je odgovorio: „Izašla je napolje, i nema nikog drugog, komšija Profesor i Kinez Li su takođe negde otišli.“ Onda je Fric pitao: „A što mi vučeš ćebe?“ Onda je Mate rekao: „Da vidim šta imaš na sebi, koji natpis ti je izbio na majicu, ili ako si u mantiji, to je još bolje, da to uslikam.“ Onda se Fric učutao, podvukao je glavu ispod ćebeta, da pogleda šta ima na sebi, i onda je opet izvirio, i bio je vidno zbunjen. Onda je Mate pitao: „Šta imaš na sebi?“ Onda je Fric rekao: „Crni brushalter. Ovo mi se nikad nije desilo.“ Tu se Matino lice ozarilo, pa se nasmejao i pitao: „A dole?“ Onda je Fric ponovo podvukao glavu ispod ćebeta, i kad je izvirio napolje, rekao je: „Gaćice sa ulošcima.“ Onda je Mate rekao: „Daj da slikam!“ Pa mu je Fric kratko odgovorio: „Odjebi.“ Onda je Mate rekao: „Možemo da radimo i intervju, ne mora reportaža?“ Fric je rekao: „Može, samo mi reci ko sam ja u tom intervjuu?“ Tu je Mate rekao: „Možeš da biraš: srpski domaćin, glava prosečne srpske porodice ili slučajni prolaznik?“ Onda je Fric pitao: „Kako slučajni prolaznik kad sam u svom krevetu?“ Onda je Mate rekao: „U redu, onda biraj između prva dva predloga ili ako ti imaš neki.“ Onda je Fric rekao:

„Biću anonimni komšija Profesora filozofije u penziji i kuvara Kineza Lija.“ Tu je Mate rekao: „Može.“ I počeo je da pritiska dugmiće na foto-aparatu, pa je rekao: „Snimamo. Akcija!“ Fric je i dalje ležao u krevetu i buljio je u objektiv. Onda je Mate pitao: „Kako objašnjavate to što se vama tokom noći pojavljuju natpisi na odeći, koja se takođe iznenada pojavljuje, ali se i menja, nekada to budu majice, ponekad spavaćice, ali i sveštenečke mantije?“ Onda je Fric odgovorio: „Nemam objašnjenje.“ Tu se onda glasno začula zvonjava sa crkve, policijske sirene, i onda je Mate pitao: „Kako ovo objašnjavate? Na dan održavanja gej parade održavaju se pravoslavne litije, crkva ne prestaje sa zvonjavom, a dan ranije lete borbeni avioni?“ Onda je Fric pogledao u plafon pa se zamislio, i rekao: „Što bi rekao moj komšija, kome ne bih da pominjem ime, to vam je emocija poniženih, ili je to, ako smem da dodam, estetika poraženih ljudi i raspalog društva.“ Onda je Mate pitao: „Ako bi mogli malo da pojasnite?“ Onda je Fric rekao: „Kada ste poraženi u svim iluzijama u kojima ste bili, kada niste u stanju da priznate sve zločine koje ste počinili, kada izgubite sve ratove, kada vladika traži mitraljez, kada drugi vladika siluje dečake i nikom ništa, i kada novi šef svih vladika kaže da mi imamo naše vrednosti, ukratko, kad ti je razjeban mozak trideset godina od poraza, i ako smem ponovo da citiram mog komšiju koji bi da ostane anonimn, a koji je parafrazirao velikog austrijskog filozofa, estetika i etika su jedno, i često idu ruku pod ruku.“ Onda je Mate rekao: „Sjajni ste. Samo nastavite.“ Onda je Fric pitao: „Nemam pojma gde sam stao.“ Onda je Mate pitao: „Kako objašnjavate to da vam je baš ove noći na telu izbio crni brushalter?“ Onda se Fric zagledao u

plafon, zamislio se, pa je rekao: „Kakve sad to veze ima? Ne mogu to da znam, ali mogu da pretpostavim.“ Onda je Mate rekao: „Recite slobodno.“ Onda je Fric rekao: „Reakcija na mrak i tamu pomenute estetike.“ Onda je Mate pitao: „A gaćice sa ulošcima?“ Onda je Fric rekao: „I to je reakcija, ali malo ekstremnija, da se ne userem koliko mi je muka od svega toga.“

DUPE SA KIKIRIKIJEM

Bila je poslednja nedelja septembra, treći dan nakon dolaska još jedne jeseni, i dan kada se sunce pojavilo u šest sati i dvadeset i sedam minuta, a sat i po kasnije, dakle, tačno u osam sati ujutru, u trpezariji je konačno sve bilo onako kako odavno nije bilo, dakle – mirno. Iz kuhinje je dolazio miris od kojeg su se mnogi već odvikli, pored šporeta je stajao komšija Kinez Li, pripremao je hranu, imao je i kapu na glavi, a nožem u ruci je seckao razno povrće i druge namirnice. Za stolom u trpezariji sedeo je Mate, ispred njega se ponovo nalazio laptop, i nešto je pisao. Za istim stolom sedeo je i komšija Profesor filozofije, ali okrenut licem prema prozoru, držao je u ruci notes i olovku i gledao je u nebo. I dok su Dobrila i Fric još uvek spavali u svojoj sobi, ova trojica kao da su uživali u mirnom jutru. I tačno u osam sati Profesor je rekao: „Sinoć je jato rečnih galebova preletelo zgradu, pretpostavljam da su se premeštali sa jedne deponije smeća na drugu, i možda su sa obale Dunava preleteli preko grada da bi

skratili put do neke od deponija na Savi, i sad kad vidim da je nebo ovako čisto, zapitam se da li je ikad bilo moguće živeti, a ne smetati drugome.“ I samo ta jedna rečenica je bila dovoljna da se, možda i bez namere, unese nemir. Jer je Mate rekao: „Kad ne bi imao te staračke digresije i zapažanja, možda bi se konkretnije bacio na ono što te stvarno muči, i konačno ispunio taj svoj notes.“ Onda je Profesor pitao: „Izvini što te ometam u pisanju ispovesti kojima nikad nećeš biti zadovoljan zbog inhibicija kojih ne možeš da se rešiš, pa lažeš kao pas, ali otkud ti znaš šta mene muči?“ Tu je onda Kinez Li rekao: „To je sad već opštepoznato.“ Onda je Profesor rekao: „A zašto je samo meni poznato čime se ti baviš kad ne kuvaš, iako i od mene to kriješ?“ Tu se onda Mate zagledao u Kineza Lija preko laptopa i rekao: „Naslućivao sam nešto, sve vreme mi je sumnjiv.“ Tu je Kinez Li pocrveneo, rasecao je šargarepe po dužini. Onda je Profesor rekao: „Mislim da je vreme da se sve izgovori.“ Onda je Kinez Li rekao: „Onda ti počni prvi.“ Tu je Mate pitao: „Na koga si mislio?“ I tu su ponovo sva trojica ućutala, ali to je sad bilo daleko od onog mira do pre samo nekoliko minuta. Onda je Profesor progovorio: „Pošto mi je lakše da govorim o drugome, ja ću da kažem da se Kinez Li bavi umetnošću, i to u poslednje vreme vrlo posvećeno, i to su, koliko je meni poznato, zanimljivi konceptualni radovi, a poznato mi je jer Kinez Li ima svoj sajt.“ Tu se Mate zgrano. I odmah je pitao kako se sajt zove, pa je Kinez Li šapnuo: „Picerija Kinez Li.“ I Mate je odmah ukucao i otvorio mu se sajt, i na ekranu se videla velika crno-bela fotografija lica Kineza Lija, i onda je kliknuo dalje i video je ogromnu

fotografiju oka Kineza Lija i veliki natpis *Kad god pomislim na Kinu, viknem u sebi: Živeo paradajz!* Mate je zanemio, pa je kliknuo dalje, i onda je video veliku fotografiju krvavog goveđeg srca i natpis *Dabar nije biljka*, pa je kliknuo dalje, video je fotografiju velikog mravinjaka u šumi i natpis *Da su nacionalna i verska osećanja zaista jaka, 87% čovečanstva bi pucalo sebi u usta od sramote zbog počinjenog zla*, i onda je kliknuo dalje, i preko celog ekrana mu se pojavila fotografija dupeta Kineza Lija i natpis *Ne verujte u omladinu, i Hitler se slikao sa decom*. I tu se Mate zaustavio, bio je pod jakim utiskom, i zapalio je cigaretu. Onda je Profesor rekao: „Ja kada sam to slučajno video, nisam spavao celu noć.“ Onda je Kinez Li pitao: „Kako si otkrio da imam sajt?“ Profesor je rekao: „Kad sam svratio na teletinu sa kikirikijem, bio si pijan i nisi isključio kompjuter.“ Onda je Kinez Li nastavio da secka bambus, pa je Mate rekao: „Ovo sa omladinom me dirnulo.“ Tu je Kinez Li istresao povrće sa daske u vok, pa je rekao: „Imam malo rezerve prema tom radu, i angažovana umetnost je najčešće komercijalna, samo uvijeno, ali, opet, inspiriše me fraza kako će se odnekud pojaviti neki mladi koji će da naprave svet boljim.“ Onda je Profesor rekao: „Moja muka je ništa u odnosu na tvoju, iako si u pravu, tradicionalno i nacionalističko ludilo je sugestivno, i uvek dobro organizovano.“ I tada su se iznenađeno otvorila vrata od trpezarije, Fric se probudio i ušao je unutra, oči su mu bile naduvene od spavanja, a na sebi je imao odelo, iznošeno, ali ipak uredno, i belu košulju sa kravatom, na glavi šešir, a u ruci je držao kišobran. Izgledao je kao gospodin, malo pohaban, ali gospodin. Tako

se probudio. I onda su se opet otvorila vrata, i pojavila se Dobrila, bila je uplakana, na sebi je imala trenerku fudbalske reprezentacije Velsa, i samo je rekla: „Fudbal mi je dosadan, o Velsu ne znam ništa, ovo je da poludiš šta sam sanjala, bila sam selektor Velsa i igrali smo sa Bugarskom 1 : 1.“ Onda je Fric bacio pogled na ekran laptopa i rekao: „Veliki umetnik, i u pravu je za mlade, i Dobrila je nekad puno obećavala.“

VREME PUŽEVA

Bila je subota, i tačno u osam sati i petnaest minuta Fricove nozdrve su počele da se mrdaju, obrve su počele da se pomeraju, oči su mu bile zatvorene, ali kapci su se nervozno tresli, i iako je spavao celo lice je počelo da se mršti i da dobija ljutit izraz, kao da ga je nešto mučilo u snu, a onda je kao davljenik širom otvorio usta, zatim i oči, i probudio se. Izvukao je ruke ispod pokrivača i uhvatio se za kragnu od košulje, i tad je otkrio da ima i kravatu, pa je razvezao čvor, i konačno je prodisao. Ležao je na leđima, tako je spavao, tako se i probudio. Video je da ima i šešir na stomaku, i shvatio je da se ponovo probudio u čistom i urednom odelu. I odmah je laktom udario i probudio Dobrilu, koja je do tada mirno spavala, i rekao je: „Izludeću od ovoga, pogledaj me, već nedelju dana se budim u ovom odelu, i zamalo da se ugušim, kao da mi je neko zategao kravatu tokom noći.“ Dobrila ga je mirno gledala, i pitala je: „Je l' ti izbio neki natpis?“ Onda je Fric rekao: „Nema nikakvih reči, ni natpisa, ništa.“

Onda je Dobrila rekla: „Izgleda da se u tebi neke promene dešavaju. Kako se osećaš inače?“ Onda je Fric rekao: „Izgubljeno, nedostaju mi natpisi. Nedostaje mi da se probudim u mojoj mantiji, sa Biblijom u ruci, ili bar u spavaćici.“ Onda je Dobrila rekla: „Možda sanjaš da si vlast, to je kod ljudi iz crkve popularno.“ Onda je Fric rekao: „Da vidim tebe“, i svukao je jorgan sa Dobrile, pogledao je u njenu majicu i video je fotografiju čoveka sa naočarima i ugašenom cigarom u ustima, i ispod je pisalo *Žan-Lik Godar, 1930-2022*. Tu je onda Fric rekao: „Nek mu je večna slava i hvala na svemu.“ Ustao je, obuo je cipele koje su ga uredno složene čekale pored kreveta, uzeo je kišobran koji je takođe bio tu, i izašao je iz sobe. Dobrila se još malo protezala, pa je i ona ustala i krenula ka trpezariji. A tamo, kao da se niko nije ni pomerio danima. Mate je pisao na svom laptopu, komšija Kinez Li je seckao povrće u kuhinji, a komšija Profesor filozofije je sedeo okrenut ka prozoru, sa olovkom i svojim notesom u ruci. I prvo je u trpezariju ušao Fric, podigao je šešir i pozdravio prisutne, sipao je kafu u šolju i seo za sto. Onda je ušla i Dobrila, i ona je sela za sto, sa kafom u ruci. Na Matinoj majici je pisalo *Neodricanje od neuračunljivosti je računanje na kredit*, na majici Kineza Lija je pisalo *Kada foliraš da si žrtva, a ne priznaješ da si se zajebao, onda završiš na strani agresora, i tek onda najebeš*, a na majici Profesora filozofije je pisalo *Demencijo, uzmi me!*. Tu je onda Dobrila pitala Profesora: „Je l' ti uopšte imaš snage da se okaneš te Profesorke istorije koja ima još do penzije?“ Onda je Profesor zamišljeno rekao: „Koliko je samo teško odricati se zabluda povezanih sa strašću, i još kad znaš da te čeka pad nakon toga, užasno je.“ Tu je onda